

Ростецька С. І.,
кандидат політичних наук, доцент,
доцент кафедри політичних наук і права
ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет
імені К. Д. Ушинського»
м. Одеса, Україна

ДИХОТОМІЯ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ: РУЙНУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ ЧИ СТИМУЛ ЇЇ ЗБЕРЕЖЕННЯ

Одним з ключових протиріч XXI століття можна вважати протиріччя між універсалізацією цивілізаційних стандартів, з одного боку, і прагненням до збереження етнокультурних цінностей – з іншого. На противагу глобалізації, що почалася як об'єктивний процес, постала, не менш об'єктивно, культурно-цивілізаційна диференціація держав, тобто прагнення до збереження власної культурної унікальності, національної ідентичності, самобутності. У глобалізації багато держав вбачають загрозу втрати національної ідентичності. Перехід до домінування нового, всеохоплюючого і комплексного типу людської організації супроводжується появою нового зразку ідентичності. При цьому сходження на кожну нову сходинку інтеграції посилюється індивідуалізацією особистості і значно розширює спектр її ідентифікацій в соціумі.

Разом з тим, сучасні процеси глобалізації ведуть до розмивання національно-державної ідентичності, що, в свою чергу, впливає на розвиток окремих країн і цілих регіонів світу [1, с. 134]. Стійку основу національно-державного рівня ідентифікації підміняють повсюдно впізнавані символи, які народжує загальний, глобальний простір інформації та комунікацій. Загострення національних почуттів і підйом на цій хвилі націоналістичних рухів в розвинених країнах Європи є однією із відповідей на виклики культурного глобалізму, який претендує на уніфікацію і знеособлення ідентично-

сті. Зміна культурного виразу розвинутих суспільств зв'язується в масовій свідомості і з потоками іншокультурної імміграції, які розглядаються як загроза не тільки нинішньому і майбутньому економічному і соціальному благополуччю, а й власному унікальному культурному потенціалу розвитку. Ці виклики актуалізуються в зростанні політичної підтримки правих партій і радикально-націоналістичних ідейних угруповань, що ратують до збереження національної ідентичності, але на жаль, в своїй більшості є суто популістськими політичними силами.

Наразі, в країнах Європи простежується дилема між двома полюсами розвитку. Так, на одному полюсі об'єктом ідентифікації виявляється космополітичне всесвітнє громадянство. В його основі лежать норми, правила і принципи глобального ринку, глобальних фінансових потоків, а також загальні моделі поведінки груп залучених в таку діяльність людей [2, с. 234]. Помітний внесок у ці процеси вносить активність глобального громадянського суспільства.

На іншому полюсі в якості так званої альтернативи і в логіці радикального перегляду основ колишньої національної ідентичності, орієнтованої на образ національної держави, зростає значення етнічних, релігійно-конфесійних, цивілізаційних та інших, перш за «вторинних» ідентифікаційних орієнтирів. Спроби сучасних держав боротися за збереження і відтворення загального для всієї громадянської нації культурного простору наштовхуються на опір двох різноспрямованих векторів соціокультурного розвитку: культурного та інформаційного глобалізму, який в свою чергу уніфікує ідентифікаційні зразки, – з одного боку, і розкладання громадянської (національної) солідарності під напором особливих претензій етнічних, релігійних, мовних, субкультурних спільнот, – з іншого.

Мабуть, ідеальною моделлю, яка б теоретично поєднала два полюси було б саме формування запиту на власний унікальний

проект розвитку, що відкриває для національних спільнот доступ до ресурсів глобальної економіки, культури, політики, і є шлях найбільш ефективного використання переваг їх оновленої, але спроможної зберегти свою унікальність ідентичності. Але, на жаль, на практиці, в останні роки простежується подальше дроблення ідентичностей в складі національної спільноти і підвищення рівня конфліктності між групами їх носіїв. Такими прикладами є конфлікт в між Мадридом та Каталонією, результати референдуму про будівництво мінаретів в Швейцарії, активізація радикальних рухів в Шотландії після Брекзиту і т. д.

Таки кризові явища вимагають надзвичайно витратних, але по суті – необхідних заходів державного втручання і створення інститутів узгодження інтересів з метою збереження територіальної цілісності.

Література:

1. Huntington S. Who Are We?: The Challenges to America's National Identity. Simon & Schuster, 2005. 448 p.
2. Многоликая глобализация. Культурное разнообразие в современном мире (под ред. П. Бергера, С. Хантингтона; пер. с англ. В.В. Сапова). 2004. Москва: Аспект Пресс. 379 с.